

Ugovor o jamstvu

Jurakić, Andrea

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:801856>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-13**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

Pravni fakultet u Zagrebu
Katedra za građansko pravo

Andrea Jurakić

UGOVOR O JAMSTVU

Diplomski rad

Mentor:

prof. dr. sc. Saša Nikšić

U Zagrebu, 2024.

IZJAVA O IZVORNOSTI

Ja, Andrea Jurakić, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključiva autorica diplomskog rada: Ugovor o jamstvu te da u radu nisu na nedozvoljeni način korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristila drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Andrea Jurakić

SADRŽAJ:

1. UVOD

2. OPĆENITO O UGOVORU O JAMSTVU

3. JAMSTVO U RIMSKOM PRAVU

4. OBILJEŽJA JAMSTVA

4.1. Akcesornost

4.2. Supsidijarnost

5. PRETPOSTAVKE VALJANOSTI UGOVORA O JAMSTVU

5.1. Oblik ugovora o jamstvu

5.2. Sposobnost ugovornih stranaka

6. PREDMET UGOVORA O JAMSTVU

7. OBVEZE I OPSEG ODGOVORNOSTI JAMCA

8. ODNOS UGOVORNIH STRANAKA (VJEROVNIKA I JAMCA)

8.1. Vrste jamstva

8.1.1. Redovno jamstvo

8.1.2. Solidarno jamstvo

8.1.3. Sujamstvo

8.1.4. Podjamstvo

8.1.5. Jamstvo za naknadu štete

8.2. Jamčevi prigovori

8.3. Obveze vjerovnika

9. ODNOS JAMCA I GLAVNOG DUŽNIKA

9.1. Pravo regresa

9.2. Pravo na prethodno osiguranje jamca

9.3. Gubitak prava na naknadu

9.4. Pravo na povrat podmirenog

10. ZASTARA

11. PRESTANAK UGOVORA O JAMSTVU

12. ZAKLJUČAK

1. UVOD

Zakon o obveznim odnosima (Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21, 114/22, 156/22, 155/23, u daljnjem tekstu: ZOO) uređuje prava i obveze ugovornih stranaka. Svaka od njih preuzima na sebe odgovornost za pravovremeno i potpuno ispunjenje svoje obveze, a zakon im zauzvrat daje i određena ovlaštenja.

U praksi je vrlo čest slučaj da sudionici odnosa, ugovornog ili izvanugovornog, svoje obveze ne ispunjavaju na odgovarajući način. Radi očuvanja pravne sigurnosti, zakon propisuje određena pravna sredstva kojima se može osigurati ispunjenje dugovane činidbe. Ta se pravna sredstva očituju u mogućnosti stvarnog ili osobnog pojačanja obveznog odnosa. Ovim se institutima pridonosi povećanju vjerojatnosti urednog i pravodobnog ispunjenja ugovornih obveza.

Kod stvarnog pojačanja ugovornog odnosa pojačava se pozicija vjerovnika davanjem stvari ili novca pa tu pripadaju, na primjer, kapara i pravo zadržanja.¹

Kada je riječ o osobnom pojačanju ugovornog odnosa, u odnos vjerovnika i dužnika ulazi i treća osoba kao jamac ili se pojačava sama dužnikova obveza npr. ugovornom kaznom.²

U ovom će se radu prikazati i analizirati upravo ugovor o jamstvu kao oblik osobnog pojačanja obveznog odnosa kojim se jamac obvezuje ispuniti dužnikovu obvezu ako je on ne ispuni uredno i pravodobno.

¹ KLARIĆ, PETAR; VEDRIŠ, MARTIN: Građansko pravo, 2014., str. 415.

² RAFFAELLI, BOGOLJUB: Jamstvo, Hrvatska gospodarska revija, Vol. 49, br. 1., 2000. str. 74.

2. OPĆENITO O UGOVORU O JAMSTVU

Ugovorom o jamstvu jamac se obvezuje prema vjerovniku da će ispuniti valjanu i dospjelu obvezu glavnog dužnika, ako to ovaj ne učini.³ Sklapa se u pisanom obliku.⁴

Svakako, da bi ugovor o jamstvu postojao i bio valjan, mora postojati i drugi, glavni ugovor iz kojeg proizlazi obveza za koju se jamči. Dakle, postoje dva odnosa, odnosno dva pravna posla. Prvi je između glavnog dužnika i vjerovnika iz kojeg nastaje glavna obveza zbog čijeg osiguranja ispunjenja dolazi do jamstva te ugovor o jamstvu između vjerovnika i jamca koji u pravilu o svemu ovisi o glavnom ugovoru. U tome se ogleda akcesornost jamstva.

Jamac sklapanjem ugovora o jamstvu postaje odgovoran za tuđu obvezu. No, uloga i položaj jamca drugačiji su od uloge i položaja glavnog dužnika upravo zbog same svrhe jamstva, a to je osiguranje vjerovnike tražbine, a ne zasnivanje samostalnog duga prema vjerovniku.⁵

Ugovorom nastaje samo obveza za jamca, ne i za vjerovnika. Iz toga proizlazi da je to jednostranoobvezni ugovor bez naknade.⁶ Iz same definicije jamstva zaključuje se da pravni učinci ugovora nastupaju tek ako glavni dužnik ne ispuni svoju dospjelu obvezu, a to govori u prilog činjenici da se ugovor o jamstvu sklapa pod negativnim odgodnim (suspenzivnim) uvjetom.⁷ Za sam nastanak i valjanost ugovora o jamstvu nije potrebna privola, čak ni znanje glavnog dužnika. No, u praksi se

3 Čl. 104. Zakona o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21, 114/22, 156/22, 155/23, u daljnjem tekstu: ZOO

4 Čl. 105. ZOO

5 RAFFAELLI, BOGOLJUB, op. cit. (bilj. 2.), str. 74.

6 JELČIĆ, OLGA: Jamstvo, Pravo u gospodarstvu, br. 11-12, 1994., str. 918.

7 GORENC, VILIM; BELANIĆ, LORIS; MOMČINOVIĆ, HRVOJE; PERKUŠIĆ, ANTE; PEŠUTIĆ, ANDREA; SLAKOPER, ZVONIMIR; VUKELIĆ, MARIO; VUKMIR, BRANKO (u daljnjem tekstu: GORENC i suradnici): Komentar Zakona o obveznim odnosima, 2014., str. 174.

najčešće događa da sam glavni dužnik bira svog jamca na temelju obiteljske, prijateljske, poslovne ili druge slične veze.

Obveza jamca ista je kao obveza glavnog dužnika, ali mu je odgovornost supsidijarna kao što i sama definicija kaže. Međutim, ako jamac ispuni tu obvezu na njega prelazi vjerovnikova tražbina sa svim sporednim pravima i osiguranjima.⁸

Nadalje, u našem je ZOO-u jamstvo smješteno u promjene obveznih odnosa. Tom se promjenom povećava broj osoba na dužničkoj strani iz čega proizlazi da je ugovor o jamstvu oblik osobnog (personalnog) pojačanja ugovora.⁹

No, pritom treba razlikovati jamstvo i solidarne obveze u kojima postoji više dužnika te je njihova obveza uvijek samostalna.¹⁰

Naposlijetku, iako se ZOO-om uređuje prvenstveno ugovorno jamstvo, ono može nastati i na temelju zakona. Primjerice, zakonom je predviđena solidarna odgovornost osnivača ustanove za njene dugove¹¹ te slučajevi kada je posebnim zakonom određeno da država ili banka jamče za štedne uloge kod određenih banaka.¹²

8 čl. 110. ZOO

9 GORENC i suradnici, op. cit. (bilj. 7.), str. 173.

¹⁰ *Ibidem*, str. 182.

11 ČUVELJAK, JELENA: Jamstvo, Hrvatska pravna revija 7, br. 2, 2007., str. 27.

12 GORENC i suradnici, op. cit. (bilj. 7.), str. 173.

3. JAMSTVO U RIMSKOM PRAVU

Koliko je jamstvo važan institut današnjice, najbolje govori činjenica da je takav institut postojao već u rimskom pravu. U to se vrijeme nazivalo poručanstvo. U poručanstvu se obvezuju treće osobe, uz glavnog dužnika, radi vjerovnikove sigurnosti, na istu činidbu.¹³

Porukova obveza bila je sekundarna te je bila dopuna glavnoj obvezi. Iz toga proizlaze i dva važna obilježja poručanstva koja su se zadržala i danas kod suvremenog jamstva. To su akcesornost, koja je jedina postojala u klasično doba te supsidijarnost koju uvodi Justinijan. On uvodi beneficium excussionis sive ordinis čime je ovlastio poruka da uskrati vjerovniku ispunjenje dok ne zatraži namirenje od glavnog dužnika.¹⁴ U to se doba poručanstvo sklapalo usmenim ugovorom (stipulacijom), za razliku od danas kada je pisani oblik obvezan.

Postojale su tri vrste poručanstva: sponsio, fidepromissio i fideiussio. Zajedno su se nazivale adpromissio. Sponsio je bio dostupan samo Rimljanima, a fidepromissio i fideiussio i strancima. Ukoliko je postojalo više poruka, za njih je vrijedio beneficium divisionis prema kojemu je svaki poruk odgovarao samo za dio koji na njega otpada.¹⁵

Također, i u to vrijeme, ukoliko je poruk ispunio činidbu, stjecao je pravo tražiti od vjerovnika ustup tražbine protiv dužnika, što odgovara današnjem pravu regresa.

13 HORVAT, MARIJAN, Rimsko pravo, Zagreb, 1977., str. 303.

14 *Ibidem*, str. 303. i 304.

15 *Ibidem*

4. OBILJEŽJA JAMSTVA

Kao što je ranije rečeno, ugovor o jamstvu jednostrano je obvezan ugovor s obzirom da iz njega proizlaze obveze samo za jamca, ne i za vjerovnika. Daljnje dvije temeljne karakteristike jesu akcesornost i supsidijarnost.

4.1. AKCESORNOST

Temeljno obilježje ugovora o jamstvu, koje se odnosi na sve vrste jamstva, jest akcesornost.

Ugovor o jamstvu, akcesoran je, odnosno sporedan ugovor što znači da ovisi o postojanju nekog drugog, glavnog ugovora. U ovom slučaju, ugovor o jamstvu ovisi o postojanju i valjanosti ugovora između vjerovnika i glavnog dužnika iz kojeg potječe obveza čije se ispunjenje osigurava jamstvom.

Iz akcesorne prirode ugovora o jamstvu proizlazi da je jamčeva obveza uvjetovana postojanjem pravovaljane obveze glavnog dužnika te se s prestankom dužnikove obveze gasi i jamstvo.¹⁶

Isto tako, ako je obveza glavnog dužnika ništetna, ne može se pojačati jamstvom.¹⁷ Obrnuto je situacija moguća. Obveza jamca može prestati, a da još uvijek postoji obveza glavnog dužnika. Na primjer, može doći do otpusta duga jamcu, poništenja ugovora ili nastupa nekih drugih okolnosti koje mogu dovesti do prestanka ugovora kao što je postojanje mana volje pri sklapanju samog ugovora o jamstvu.

Također, ako dođe do ustupa (cesije) tražbine iz glavnog ugovora na novog vjerovnika, s tražbinom na novog vjerovnika prelaze i sva sporedna prava pa i prava iz ugovora o jamstvu.¹⁸

16 JELČIĆ, OLGA, op. cit. (bilj. 6.), str. 919.

17 KLARIĆ, PETAR; VEDRIŠ, MARTIN, op. cit. (bilj. 1.), str. 436.

18 Na temelju čl. 81. st. 1. ZOO, ČUVELJAK, JELENA, op. cit. (bilj. 11.), str. 28.

Akcesornost se također ogleda i u tome što je jamčeva obveza u pravilu istovjetna obvezi glavnog dužnika te ne može biti veća od nje, a ako je i ugovoreno da bude veća, svodi se na mjeru dužnikove obveze.¹⁹

Osim navedenoga, zastarijevanjem obveze glavnog dužnika, zastarijeva i jamčeva obveza.²⁰

Unatoč akcesornosti jamstva, iako je to najčešća praksa, ugovor o jamstvu ne mora nastati istodobno kada i obveza glavnog dužnika.²¹

Iz sudske prakse:

Jamstvenu obvezu II-tuženika sudovi smatraju neosnovanom, budući da su u vrijeme izvršenih pozajmica 1987. i 1988. ugovori o pozajmljivanju deviznih sredstava bili zabranjeni, a time i ništavi, pa stoga ni jamstvena obveza pravno nevaljane obveze nije pravno valjana, kako propisuju odredbe čl. 997. i čl. 1001. Zakona o obveznim odnosima ("Narodne novine" br. 53/91, 73/91, 3/94, 7/96 i 112/99 - u daljnjem tekstu: ZOO).
Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 800/2006-2, od 21. studenog 2006.

4.2. SUPSIDIJARNOST

Supsidijarnost ne karakterizira sve vrste jamstva. Ona se u prvome redu odnosi na redovito jamstvo te znači da se od jamca može zahtijevati ispunjenje obveze tek ako je glavni dužnik ne ispuni u određenom roku.

Stoga, zbog pravila o redosljedu naplate bitno je odrediti

19 čl. 109. ZOO

20 Čl. 126. ZOO

21 GORENC i suradnici, op. cit. (bilj. 7.), str. 174.; ČUVELJAK, JELENA, op. cit. (bilj. 11.), str. 28.

trenutak kada se vjerovnik nije uspio namiriti od glavnog dužnika. To je važno i zbog jamčeve odgovornosti za štetu i troškove nastale zakašnjenjem i krivnjom dužnika. U ovom trenutku nisu još potrebne nikakve stroge, sudske procedure. Dovoljno je da vjerovnik, nakon dospijeća obveze, uputi glavnom dužniku pisani poziv (opomenu) u kojem će odrediti i rok za ispunjenje.²²

Iznimno od toga, u nekim će se slučajevima moći zahtijevati ispunjenje obveze izravno od jamca, bez prethodnog pozivanja glavnog dužnika. To će biti dozvoljeno u dva slučaja: ako je očito da se iz sredstava glavnog dužnika neće moći ostvariti ispunjenje obveze ili ako je glavni dužnik pao pod stečaj.²³

No, ako je riječ o solidarnom jamstvu, odnosno, ako se jamac obvezao kao jamac plataca, ne vrijedi supsidijarnost. Tada vjerovnik može zahtijevati ispunjenje obveze ili od glavnog dužnika ili od jamca ili od obojice istovremeno.²⁴

Navedeno pravilo vrijedi za ugovore građanskog prava. Za trgovačke se ugovore presumira solidarna odgovornost jamaca, ako nije drugačije ugovoreno.²⁵

Moguća je i situacija da je vjerovnikova tražbina, osim jamstvom, osigurana i zalogom. Ne postoje stroga pravila o redoslijedu namirenja u tom slučaju. U praksi je najčešće da vjerovnici prvo zahtijevaju ispunjenje od jamca, a tek eventualno i od zalogodavca jer bi u tom slučaju morao provesti sudski postupak prodaje te založene stvari.²⁶

22 Na temelju čl. 111., st. 1. ZOO; KLARIĆ, PETAR; VEDRIŠ, MARTIN, op. cit. (bilj. 1.), str. 437.; GORENC i suradnici, op. cit. (bilj. 7.), str. 173.

23 Čl. 111., st. 2. ZOO

24 Na temelju čl. 111. st. 3. ZOO, MOMČINOVIĆ, HRVOJE: „Ugovor o jamstvu“, Računovodstvo, revizija i financije, br. 10, 2000., str. 89.

25 GORENC i suradnici, op. cit. (bilj. 7.), str. 182.

26 ČUVELJAK, JELENA, op. cit. (bilj. 11.), str. 28.

5. PRETPOSTAVKE VALJANOSTI UGOVORA O JAMSTVU

Kao i za svaki pravni posao postoje određene pretpostavke njegove valjanosti. Kod ugovora o jamstvu to podrazumijeva sposobnost ugovornih stranaka, prvenstveno vjerovnika i jamca koji ugovor i sklapaju te propisani pisani oblik ugovora.

5.1. OBLIK UGOVORA O JAMSTVU

Zakonom je strogo propisan oblik u kojem se može sklopiti ugovor o jamstvu pa isti obvezuje jamca samo ako je izjavu o jamčenju dao u pisanom obliku.²⁷ Ta izjava o jamčenju mora sadržavati nedvojben iskaz jamčeve volje da preuzima jamčenje i precizno određivanje duga za koji se jamči.²⁸

Iz odredaba ZOO-a može se zaključiti da pisana forma nije uvjet za nastanak samog ugovora o jamstvu, nego za valjanost izjave jamca o preuzimanju ispunjenja. Navedenom zakonskom odredbom odstupa se od općeg načela neformalnosti sklapanja ugovora kakav prevladava na području obveznog prava.

S obzirom da jamac ovim ugovorom preuzima odgovornost za ispunjenje tuđe obveze, smatra se da se pisanim oblikom sklapanja ugovora o jamstvu štiti jamac od nepromišljenih i nepotrebnih preuzimanja ispunjenja tuđih dugova. Iako se ovdje štite pojedinačni, privatni interesi, usmeno sklopljeni ugovori o jamstvu ipak mogu naknadno konvalidirati ispunjenjem obveze od strane jamca. Na primjer, njemački zakonik to izričito i predviđa.²⁹

Dakle, izjava o jamčenju mora biti izričita i jasno određena s obzirom da jamac odgovara samo za ono što je sadržano u izjavi o jamčenju.³⁰

27 Čl. 105. ZOO

28 JELČIĆ, OLGA, op. cit. (bilj 6.), str. 919.

29 GORENC i suradnici, op. cit. (bilj. 7.), str. 175.

30 JAKŠIĆ, TOMISLAV: Predmet jamstva- za koje se obveze može jamčiti?,

Iz sudske prakse:

1. Pravilno se sudovi pozivaju na odredbu čl. 997. i 998. Zakona o obveznim odnosima („Narodne novine“ broj 53/91, 73/91, 111/93, 3/94, 7/96, 91/96, 112/99 i 88/01 – dalje: ZOO) kojima je propisano da se ugovorom o jamstvu jamac obvezuje prema vjerovniku da će ispuniti pravovaljanu i dospjelu obvezu dužnika, ako to ovaj ne učini, te da ugovor o jamstvu obvezuje jamca samo ako je izjavu o jamčenju učinio pismeno.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 606/2014-2, od 9. travnja 2019.

2. Prema utvrđenju nižestupanjskih sudova, a koje (suprotno tvrdnji tuženika) nije u suprotnosti sa sadržajem ugovora, tuženik nije u pisanom obliku dao izjavu o osobnom jamstvu kojim jamči da će ispuniti pravovaljanu i dospjelu obvezu dužnika-korisnika kredita, ako to ovaj ne učini. Ugovori i aneksi su potpisani samo od strane zakonskog zastupnika dužnika.

Napominje se da time što je glavni dužnik potpisom Ugovora obećao vjerovniku (banci) da će treća osoba – D. G. predati banci pet mjenica (vrijednosnih papira) kao sredstvo osiguranja kredita, nije nastao nikakav obvezni odnos, između Banke i D. G..

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 2805/2013-2 od 31. listopada 2017.

5.2. SPOSOBNOST UGOVORNIH STRANAKA

Druga je pretpostavka valjanosti ugovora o jamstvu sposobnost ugovornih stranaka. Ugovorom o jamstvu može se obvezati samo osoba koja ima potpunu poslovnu sposobnost.³¹ Smatra se da je ova odredba uvedena upravo zbog velike odgovornosti koja se preuzima u pravilu bez ikakve naknade³² s obzirom da je ugovor o jamstvu najčešće jednostranoobvezan i besplatan. Na ovaj se način štite imovinski interesi poslovno ograničenih osoba kao što su osobe kojima je djelomično oduzeta poslovna sposobnost i maloljetnici koji imaju djelomičnu poslovnu sposobnost stečenu stupanjem u radni odnos.³³

Odredba ZOO-a kojom je propisano da ograničeno poslovno sposobna osoba može bez odobrenja zakonskog zastupnika sklapati samo one ugovore čije joj je sklapanje zakonom dopušteno, odnosno one čije sklapanje odlukom suda nije zabranjeno³⁴ ne primjenjuje se na ugovor o jamstvu. Ograničeno poslovno sposobna osoba ne može preuzeti obvezu jamčenja niti za one obveze u pogledu kojih joj poslovna sposobnost nije ograničena. Takav ugovor ne može niti naknadno konvalidirati (osnažiti) odobrenjem zakonskog zastupnika.³⁵

S druge strane, moguće je jamčiti za obveze poslovno nesposobnih osoba. Jamac koji se obvezao na ispunjenje obveze poslovno nesposobne osobe odgovara vjerovniku jednako kao i jamac poslovno sposobne osobe.³⁶

Ovom se odredbom u prvom redu štite interesi vjerovnika jer mu se na ovaj način pojačava sigurnost naplate, ali i glavnog

31 Čl. 106. ZOO

32 ČUVELJAK, JELENA, op. cit. (bilj. 11.), str. 29.

33 JELČIĆ, OLGA, op.cit. (bilj. 6.), str. 920.

34 Čl. 276. st.2. ZOO

35 JELČIĆ, OLGA , op.cit. (bilj. 6.), str. 920.

36 Čl. 107. ZOO

dužnika jer je prilično izvjesno da će jamac ispuniti obvezu.³⁷ Također, na ovaj se način odstupa od akcesornosti ugovora o jamstvu jer su obveze poslovno nesposobnih obveza pobojne, a obveza jamca ostaje valjana. Može se reći da je riječ o zasnivanju samostalne obveze jamca prema vjerovniku jer se ovakva odgovornost jamca protivi temeljnom pravilu prema kojem se može jamčiti samo za pravovaljane obveze.³⁸

Za eventualnu pobojnost ugovora o jamstvu važno je je li jamac, u vrijeme sklapanja ugovora o jamstvu, znao za poslovnu nesposobnost glavnog dužnika ili ne. Ukoliko je znao, ugovor će biti valjan jer je svjesno preuzeo odgovornost za ispunjenje. No, jamac može pokušati dokazati da, zbog bitnih mana volje, npr. prijetnje ili zablude, nije mogao znati za poslovnu nesposobnost dužnika te na taj način pobijati ugovor o jamstvu.

Vjerovnikova poslovna sposobnost također se podrazumijeva. No, on ugovorom o jamstvu na sebe ne preuzima nikakvu obvezu pa možemo zaključiti da vjerovniku može biti i ograničena poslovna sposobnost, a da mu je dozvoljeno sklopiti ugovor o jamstvu sve dok se on kreće u granicama u kojima mu poslovna sposobnost nije ograničena.

6. PREDMET UGOVORA O JAMSTVU

Za koje se sve obveze može jamčiti? Općeniti odgovor na to pitanje daje nam ZOO. Jamstvo se može dati za svaku pravovaljanu obvezu, bez obzira na njezin sadržaj.³⁹

Zbog akcesornosti ugovora o jamstvu, obveza jamca svakako ovisi o pravovaljanosti obveze glavnog dužnika. Obveza će biti pravovaljana kada je činidba iz te obveze moguća, dopuštena i

37 GORENC i suradnici, op. cit. (bilj. 7.), str. 176.

38 JELČIĆ, OLGA, op. cit. (bilj. 6.), str. 921.

39 Čl. 108. st.1. ZOO

određena odnosno odrediva.⁴⁰

Mogućnost, odnosno nemogućnost činidbe odnosi se na vrijeme sklapanja ugovora te treba biti općenita.⁴¹ Kada je riječ o dopuštenosti, činidba mora biti pravno i moralno dopuštena. Predmet obveze ne smije biti protivan zakonu ili pravilima morala. Naposljetku, činidba mora biti određena u trenutku sklapanja ugovora o jamstvu ili odrediva tako da ugovor sadržava dovoljno podataka pomoću kojih se ona može odrediti.⁴² Na ovaj se način pridonosi i sigurnosti jamca kojem će ovako biti poznat sadržaj obveze za koju se podnosi jamstveni rizik. Dakle, ukoliko je činidba nemoguća, nedopuštena ili neodređena, ugovor o jamstvu bit će ništetan.

Sadržaj obveze za koju se jamči može se sastojati u davanju (dare), činjenju (facere), propuštanju (non facere) ili trpljenju (pati).⁴³

Jamčiti se može za novčane i nenovčane tražbine. Kada se jamči za neku nenovčanu tražbinu, predmet ugovora o jamstvu je ispunjenje te tražbine, ako to ne učini dužnik (npr. predaja bicikla). No, u praksi se najčešće jamči za novčane tražbine te ispunjenje činidbe nastale ugovorom (npr. obveza iz ugovora o kreditu).⁴⁴

Svakako, nema zapreke da se jamči za ispunjenje obveze koja je nastala na nekoj drugoj pravnoj osnovi pa se tako može jamčiti za činidbe nastale na temelju zakona (npr. obveza naknade izvanugovorne štete) te za činidbe javnopravne naravi kao što je obveza plaćanja poreza.⁴⁵

Predmet jamčenja može biti i obveza na naknadu štete ako dužnik npr. nepravodobno ispuni obvezu ili je ne ispuni u

40 Čl. 269. st. 1. ZOO

41 JAKŠIĆ, TOMISLAV, op. cit. (bilj. 30.), str. 661.

42 *Ibidem*, str. 662.

43 GORENC i suradnici, op. cit. (bilj. 7.), str. 177.

44 JAKŠIĆ, TOMISLAV, op. cit. (bilj. 30.), str. 662.

45 *Ibidem*, str. 663.

cijelosti.⁴⁶

Nema zapreke da se, osim jednokratnih, jamči i za ispunjenje periodičnih činidbi (npr. plaćanje mjesečne najamnine).⁴⁷

Dakle, možemo zaključiti da sadržaj i vrsta jamčeve obveze ovisi u pravilu o volji ugovornih stranaka, sve dok se takva volja ne protivi pravnom poretku niti pravilima morala.

Kao što je ranije rečeno, predmet jamstva prvenstveno se odnosi na ispunjenje dugovane činidbe, ako je ne ispuni dužnik. No, to neće uvijek biti moguće jer jamac možda nema znanja ni vještine da bi ispunio obvezu glavnog dužnika. Ovdje je riječ o strogo osobnim obvezama dužnika, tj. subjektivnoj nemogućnosti ispunjenja obveze jer je ona vezana uz znanje i iskustvo glavnog dužnika. Takva obveza može npr. biti izrada nekog umjetničkog djela. No, jamac može jamčiti i za takvu, strogo osobnu obvezu.⁴⁸ S obzirom da takvu obvezu ne može ispuniti jamac jer npr. nema potrebne vještine, predmet jamstva pretvara se u naknadu štete koju je vjerovnik pretrpio jer dužnik nije ispunio obvezu.⁴⁹

Nadalje, postavlja se pitanje može li se jamčiti za naturalne (neutužive) obveze. Takva je, na primjer, zastarjela obveza. Dvojba se nameće zbog akcesornosti i supsidijarnosti jamstva. Tumačeći odredbe ZOO-a, prevladava mišljenje da se može jamčiti i za takve obveze.⁵⁰

Ovdje je važno razlikovati dvije situacije. Ako je tražbina zastarjela nakon što je ugovor o jamstvu sklopljen, jamac može staviti prigovor zastare te na taj način izbjeći zahtjev vjerovnika. No, ako je tražbina bila zastarjela već u vrijeme

46 GORENC i suradnici, op. cit. (bilj. 7.), str. 177.; JELČIĆ, OLGA, op. cit. (bilj. 6.), str. 922.

47 JAKŠIĆ, TOMISLAV, op. cit. (bilj. 30.), str. 663.

48 KLARIĆ, PETAR; VEDRIŠ, MARTIN, op. cit. (bilj. 1.), str. 436.

49 JAKŠIĆ, TOMISLAV, op. cit. (bilj. 30.), str. 684.; ČUVELJAK, JELENA, op. cit. (bilj. 11.), str. 30.

50 GORENC i suradnici, op. cit. (bilj. 7.), str. 177.

sklapanja ugovora, jamac nema pravo na prigovor jer je svjesno preuzeo odgovornost za ispunjenje obveze za koju je znao da je zastarjela.⁵¹ Može se reći da je jamac u ovom slučaju zapravo preuzeo samostalnu obvezu prema vjerovniku, odnosno, zasnovan je odnos između vjerovnika i jamca koji je time zapravo postao dužnik.⁵²

Ugovorom o jamstvu može se jamčiti i za uvjetne obveze, odnosno za obveze glavnog dužnika koje ovise o nastupanju neke buduće i neizvjesne činjenice te tako i obveza jamca ovisi o nastupu te činjenice.⁵³ Dakle, predmet jamstva mogu biti i obveze čije je ispunjenje vezano uz suspenzivni ili rezolutivni uvjet. Ukoliko je riječ o suspenzivnom uvjetu, jamac će biti dužan ispuniti dugovanu činidbu ako je taj uvjet nastupio. S druge strane, ako je ugovor sklopljen pod rezolutivnim uvjetom, jamac će biti u obvezi sve do nastupa tog uvjeta.⁵⁴

Pojednostavljeno, nastupom suspenzivnog uvjeta nastaje obveza glavnog dužnika pa time i jamca, a nastupom raskidnog uvjeta takva obveza prestaje.⁵⁵

Ovdje najviše dolazi do izražaja akcesorna narav ugovora o jamstvu.

Jamčiti se može i za buduće obveze glavnog dužnika koje moraju biti određene ili odredive u trenutku sklapanja ugovora.⁵⁶ To su obveze koje još ne postoje u vrijeme sklapanja ugovora o jamstvu, ali će nastati naknadno. U praksi je čest slučaj da se sklapanje ugovora uvjetuje prethodnim sklapanjem ugovora o jamstvu, a primjer je već spomenuti ugovor o kreditu. Sukladno akcesornosti jamstva, jamčeva obveza nastaje

51 JAKŠIĆ, TOMISLAV, op. cit. (bilj. 30.), str. 665.

52 JELČIĆ, OLGA, op. cit. (bilj. 6.), str. 921.

53 ČUVELJAK, JELENA, op. cit. (bilj. 11.), str. 30.

54 JELČIĆ, OLGA, op. cit. (bilj. 6.), str. 922.; suprotno mišljenje ČUVELJAK, JELENA, op.cit. (bilj. 11.), str 30.

55 JAKŠIĆ, TOMISLAV, op. cit. (bilj. 30.), str. 606.

56 GORENC i suradnici, op. cit. (bilj. 7.), str. 177.

samo ako i kada nastane obveza glavnog dužnika.⁵⁷ Ovdje je važan i rok u kojem obveza treba nastati. Ako u izjavi o jamčenju nije predviđen rok u kojem obveza treba nastati, jamac ima pravo na opoziv danog jamstva prije nego obveza nastane.⁵⁸ Ovime se također pridonosi sigurnosti jamca glede preuzetog rizika. Zakonom nije predviđen oblik opoziva jamstva, ali s obzirom da se radi o jednostranom raskidu ugovora, opoziv bi ipak trebalo učiniti na nesumnjiv način, sigurno i u pisanom obliku. S druge strane, ako je predviđen rok za nastanak obveze, jamstvo prestaje ako obveza ne nastane u tom roku.

Sve navedeno upućuje na to da bi ugovorne stranke trebale posvetiti posebnu pažnju urednom određivanju sadržaja obveze glavnog dužnika koja u vrijeme sklapanja ugovora o jamstvu još nije nastala jer bi se u suprotnom moglo raditi o nevaljanom jamstvu.⁵⁹

Također, moguće je jamčiti i za solidarne obveze kod kojih svaki od više solidarnih dužnika odgovara vjerovniku za ispunjenje cijelog duga. Tu su moguće dvije situacije za nastanak jamčeve obveze. Jamac može jamčiti za ispunjenje obveze svih solidarnih dužnika pa ako jedan od njih ne ispuni obvezu, vjerovnik se može obratiti jamcu. Druga je mogućnost da jamac preuzme odgovornost za ispunjenje obveze samo jednog solidarnog dužnika pa vjerovnik može tražiti ispunjenje od jamca tek ako taj solidarni dužnik ne ispuni obvezu.⁶⁰

Jamstvo se može preuzeti i za kumulativne obveze. Pritom, izjava o jamčenju mora sadržavati oznaku svake činidbe kumulativne obveze. Isto tako, jamčiti se može i za alternativne obveze. Tada bi bilo korisno u ugovoru o jamstvu predvidjeti pravo jamca na izbor jedne od alternativnih

57 JELČIĆ, OLGA, op. cit. (bilj. 6.), str. 922.

58 Čl. 108. st. 3. ZOO

59 JAKŠIĆ, TOMISLAV, op. cit. (bilj. 30.), str. 673.

60 *Ibidem*, str. 665.

činidbi ako dužnik po dospelosti zahtjeva za ispunjenje to ne učini.⁶¹

Naposlijetku, jamčiti se može i za obvezu samog jamca. Tu nastupa još jedna osoba, jamčev jamac (podjamac). On se ugovorom vjerovniku obvezuje ispuniti obvezu jamca ako on to ne učini.⁶²

Iz sudske prakse:

1. Da li se ima smatrati pravovaljanom isprava „podaci o dužniku - jamcu“ sukladno odredbama čl. 46., čl. 47., a vezano na odredbu čl. 1001. st. 1. Zakona o obveznim odnosima, s obzirom da u toj ispravi nije naznačeno za koju obvezu tuženik jamči, odnosno njegova obveza nije određena niti određiva, niti je naznačen vjerovnik odnosno kome tuženik jamči?“ Naime, zaključak nižestupanjskih sudova o obvezi jamstva tuženika temelji se na ispravi nazvanoj „podaci o dužniku - jamcu“ koja sadrži osnovne podatke tuženika, te podatke o njegovom zaposlenju i plaći, a ne sadrži podatke o obvezi jamca. Pod pravovaljanom obvezom u smislu čl. 1001. st. 1. ZOO podrazumijeva se obveza glavnog dužnika, a u konkretnom slučaju tuženik niti ne osporava da bi obveza glavnog dužnika (vraćanje kredita) bila pravovaljana. Zbog toga se za tu obvezu može dati jamstvo.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev x 623/2013-2, od 9.rujna 2015.

2. Odredbom čl. 1001. st. 2. Zakona o obveznim odnosima ("Narodne novine" broj 53/91, 73/91, 111/92, 93/94, 17/96,

⁶¹ *Ibidem*, str. 667.

⁶² Na temelju čl. 108. st.4. ZOO, JELČIĆ, OLGA, op. cit. (bilj. 6.), str 923.

91/96, 112/99, 88/01, dalje: ZOO), koja se primjenjuje u ovoj pravnoj stvari temeljem odredbe članka 1163. stavak 1. Zakona o obveznim odnosima ("Narodne novine" broj 35/05, 41/08), propisano je kako se jamac može obvezati i za uvjetnu i buduću određenu obvezu te kako u tom slučaju treba biti određen rok u kome ona treba nastati (arg. čl. 1001. st. 3. ZOO-a). Iz sadržaja Ugovora koji proizlazi iz činjenica utvrđenih pred nižestupanjskim sudovima, a koji je 2. tuženik kao jamac sklopio s tužiteljem proizlazi upravo takva buduća određena obveza (šteta prouzročena točno određenim radnjama 1. tuženika do visine od protuvrijednosti 100.000,00 DEM) s tim da jamčeva obveza postoji ukoliko takva 1. tuženikova obveza (na naknadu štete) nastane u razdoblju od godine dana.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev x 424/2011-2, od 29. siječnja 2014.

7. OBVEZE I OPSEG ODGOVORNOSTI JAMCA

Temeljno pravilo koje je nastalo kao posljedica akcesornosti jamstva jest zakonska odredba prema kojoj obveza jamca ne može biti veća od obveze glavnog dužnika. Ukoliko bude ugovoreno da bude veća, svest će se na mjeru dužnikove obveze.⁶³

Iako se ovdje radi o prisilnoj normi, nepoštivanje iste neće rezultirati ništetnošću ugovora o jamstvu. Odnosno, ako vjerovnik i jamac ugovore da jamac jamči za veću obvezu ili uz neke teže uvjete, jamčeva će se obveza svesti na visinu dužnikove. Iz tog proizlazi da jamac za eventualni ostatak obveze može odgovarati samostalno i neovisno o glavnoj obvezi za koju je jamčio.⁶⁴

63 Čl. 109. st.1. ZOO

64 JELČIĆ, OLGA, op. cit. (bilj. 6.), str. 923.

Moguće je i da vjerovnik i glavni dužnik ugovorom ili drugim pravnim poslom, nakon sklapanja ugovora o jamstvu, povećaju obvezu glavnog dužnika ili istu otežaju drugim uvjetima. No, takve promjene neće utjecati na povećanje jamčeve odgovornosti jer će on odgovarati onako kako se obvezao ugovorom.⁶⁵

Suprotno tome, ako se obveza glavnog dužnika eventualno smanji, onda će se u istoj mjeri smanjiti i obveza jamca.⁶⁶

Nadalje, jamac će odgovarati za ispunjenje cijele obveze, ako mu odgovornost nije ograničena na određeni dio ili podvrgnuta lakšim uvjetima.⁶⁷

To znači da se ugovorom o jamstvu može ugovoriti da je obveza jamca kvantitativno manja od obveze glavnog dužnika te da njezino ispunjenje bude podvrgnuto povoljnijim uvjetima (npr. jamac može imati dulji rok za ispunjenje). Dakle, vjerovnik i dužnik, radi zaštite jamčevih interesa, ne mogu svojim dogovorom povećavati obvezu jamca. U slučaju sumnje, uzet će se da je obveza jamca jednaka obvezi glavnog dužnika.⁶⁸

Međutim, suprotno navedenome, akcesornost jamstva poznaje dvije iznimke. To su stečaj i smrt glavnog dužnika.⁶⁹

Stečaj se otvara ako je dužnik nesposoban za plaćanje ili prezadužen.⁷⁰

Vjerovnik je obavezan svoju tražbinu prijaviti u stečaj i o tome obavijestiti jamca jer će u suprotnome odgovarati jamcu za štetu koju bi ovaj imao zbog toga.⁷¹

No, ako u stečajnom postupku dođe do smanjenja obveze glavnog dužnika, to ne povlači za sobom i smanjenje obveze jamca pa on i dalje odgovara za cijeli iznos svoje obveze.⁷²

65 GORENC i suradnici, op. cit. (bilj. 7.), str. 178.

66 RAFFAELLI, BOGOLJUB, op. cit. (bilj. 2.), str. 75.

67 čl. 109. st. 2. ZOO; KLARIĆ, PETAR; VEDRIŠ, MARTIN, op. cit. (bilj. 1.), str. 436.

68 GORENC i suradnici, op. cit. (bilj. 7.), str. 179.

69 JELČIĆ, OLGA, op. cit. (bilj. 6.), str. 924.

70 Čl. 5. st. 2. Stečajnog zakona (NN 71/15, 104/17, 36/22)

71 Čl. 114. st. 1. ZOO

72 Čl. 114. st. 2 ZOO

Ovo zakonsko odstupanje od akcesornosti (uzgrednosti) jamstva opravdano je dobrovoljnim preuzimanjem jamstvenog rizika, ali i jamstvom kao sredstvom osiguranja vjerovnika od nesposobnosti i insolventnosti glavnog dužnika.⁷³

Druga je iznimka smrt glavnog dužnika. Prema zakonskoj odredbi nasljednik umrlog odgovara za ostaviteljeve dugove samo do visine naslijeđene imovine.⁷⁴

S obzirom da se i ovdje odstupa od akcesornosti jamstva te je moguće da se iz ostavinske mase neće moći namiriti vjerovnikova tražbina, jamac odgovara za cijeli iznos obveze za koji je jamčio i onda kad se od dužnikovog nasljednika može zahtijevati isplata samo onog dijela koji odgovara visini naslijeđene imovine.⁷⁵

Jamac je, također, dužan naknaditi i sve troškove. To će, na primjer, biti troškovi sudskog postupka naplate, kamate i slično. Radi se o kogentnoj normi, no, sporazumom se može ograničiti odgovornost jamca što uključuje i ugovornu odredbu o naknadi troškova.⁷⁶

Nadalje, jamac odgovara i za svako povećanje obveze koje nastane dužnikovom krivnjom ili zakašnjenjem.

Konačno, jamac će odgovarati i za ugovorne kamate, ali samo one koje dospiju nakon sklapanja ugovora o jamstvu.⁷⁷ Svakako, sukladno slobodi ugovaranja, može se ugovorom odrediti i da će jamac odgovarati i za kamate dospjele prije sklapanja ugovora o jamstvu. No, kada je riječ o zateznim kamatama, smatra se da će jamac odgovarati za njih jer su one zapravo posljedica dužnikova zakašnjenja.⁷⁸

73 GORENC i suradnici, op. cit. (bilj. 7.), str. 186.

74 Čl. 139. st. 3. Zakona o nasljeđivanju (NN 48/03, 163/03, 35/05, 127/13, 33/15, 14/19)

75 Čl. 115. ZOO

76 JELČIĆ, OLGA, op. cit. (bilj. 6.), str. 924.

77 Čl. 109. st. 5. ZOO

78 JELČIĆ, OLGA, op. cit. (bilj. 6.), str. 924.

Iz sudske prakse:

Prema tekstu izjava jamaca koje se odnose na tuženike pod 1) i 2) tim su izjavama tuženici na sebe preuzeli solidarnu odgovornost s korisnikom kredita čime je, prema ocjeni ovog suda, određen i opseg jamčeve odgovornosti koji, u skladu s odredbom čl. 1002. st. 2. ZOO-a, odgovara za ispunjenje cijele obveze za koju je jamčio, jer se prema ovoj odredbi smatra da jamac odgovara za ispunjenje cijele obveze, ako njegova odgovornost nije ograničena na neki njezin dio ili na drugi način podvrgnuta lakšim uvjetima.

Općinski sud u Splitu, P 11217/2015-64, od 25. travnja 2022.

8. ODNOS UGOVORNIH STRANAKA (VJEROVNIKA I JAMCA)

Ugovor o jamstvu sklapaju vjerovnik i jamac i pritom, sukladno slobodi ugovaranja, mogu sporazumno ugovoriti međusobne odnose i opseg obveza, naravno u granicama koje poštuju propise i pravila morala. No, u prvome redu njihov međusobni odnos ovisi o vrsti ugovorenog jamstva.

8.1. VRSTE JAMSTVA

8.1.1 REDOVNO JAMSTVO

Redovno jamstvo naziva se još i obično ili supsidijarno jer se najveći dio zakonskih odredaba odnosi upravo na ovaj oblik jamstva. Kod njega akcesornost i supsidijarnost dolaze do punog izražaja jer će se od jamca moći zahtijevati ispunjenje obveze samo ako je glavni dužnik ne ispuni u pisano

određenom roku.⁷⁹

Dakle, osim što obveza glavnog dužnika mora biti pravovaljana i dospjela, da bi mogao tražiti ispunjenje od jamca, vjerovnik se prvo mora pokušati namiriti od glavnog dužnika.

U tu svrhu vjerovnik glavnom dužniku treba uputiti pisani poziv za ispunjenje i u njemu odrediti rok pa ako taj poziv ne rezultira ispunjenjem, može se obratiti jamcu.⁸⁰

U slučaju da se vjerovnik ne pridržava ovog redoslijeda, nego odmah zahtijeva ispunjenje od jamca, jamac može odbiti ispunjenje obveze ističući prigovor povrede reda prvenstva naplate, tzv. beneficium ordinis.⁸¹

Od ovog zakonskog pravila o redoslijedu naplate potraživanja postoje dvije iznimke.

Vjerovnik će moći zahtijevati ispunjenje obveze od jamca iako se nije najprije obratio glavnom dužniku, ako je očito da se iz sredstava glavnog dužnika ne može ostvariti namirenje ili ako je glavni dužnik pao pod stečaj.⁸²

Od trenutka kada je oglas o otvaranju stečajnog postupka istaknut na e-oglasnoj ploči suda, vjerovnik se može obratiti jamcu radi ispunjenja.⁸³

Ove dvije iznimke štite vjerovnika u slučajevima kada je očito da ne može dobiti namirenje od glavnog dužnika.

8.1.2. SOLIDARNO JAMSTVO

Ukoliko je ugovorom o jamstvu ugovoreno solidarno jamstvo, onda se jamac obvezao kao jamac platac pa vjerovniku odgovara jednako kao glavni dužnik za cijelu obvezu te vjerovnik može tražiti ispunjenje od glavnog dužnika ili od jamca ili od

79 Čl. 111. st.1. ZOO

80 GORENC i suradnici, op. cit. (bilj. 7.), str. 181.

81 ČUVELJAK, JELENA, op. cit. (bilj. 11.), str. 30.

82 Čl. 111. st. 2. ZOO

83 JELČIĆ, OLGA, op. cit. (bilj. 6.), str. 927.

ojojice istodobno.⁸⁴

Dakle, iako je akcesorno, kod solidarnog jamstva nema supsidijarnosti pa se vjerovnik može obratiti i izravno jamcu iako nije od glavnog dužnika prethodno tražio ispunjenje tražbine.

Ova vrsta jamstva vjerovniku pruža visoku razinu sigurnosti ispunjenja obveze, osobito kod novčanih obveza za koje se uglavnom i ugovara solidarnost.⁸⁵

U trgovačkim se ugovorima presumira solidarno jamstvo, ako nije drukčije ugovoreno.⁸⁶

Pritom, važno je razlikovati solidarno jamstvo i solidarne obveze. Tri su važne razlike.

Prvo, solidarno jamstvo podrazumijeva postojanje obveze glavnog dužnika u odnosu na koju je obveza jamca uvijek akcesorna. S druge strane, solidarna obveza sudužnika uvijek je samostalna.⁸⁷

Druga razlika ogleda se u činjenici da, ispunjenjem obveze, na solidarnog jamca ex lege prelazi vjerovnikova tražbina sa svim sporednim pravima.⁸⁸

Konačno, ispunjenjem obveze, solidarni jamac može od glavnog dužnika regresnim zahtjevom tražiti povrat onoga što je platio vjerovniku.⁸⁹

U praksi je čest slučaj da se ista osoba obveže kao jamac platac te ujedno i ugovorom o zalogu. Uvriježeno je stajalište da se u tom slučaju vjerovnik može poslužiti svim pravima koja mu pripadaju te se po svom izboru namiriti od glavnog dužnika, jamca ili iz zaloga.⁹⁰

84 Čl. 111. st. 3. ZOO

85 GORENC i suradnici, op. cit. (bilj. 7.), str. 181.

86 Čl. 111. st. 4. ZOO

87 GORENC i suradnici, op. cit. (bilj. 7.), str. 182.

88 ČUVELJAK, JELENA, op. cit. (bilj. 11.), str. 31.

89 GORENC i suradnici, op. cit. (bilj. 7.), str. 182.

90 *Ibidem*.

Iz sudske prakse:

Tuženik R. Š. ml. je izjavio da pristupa dugu kao solidarni jamac, pa u smislu odredbe čl. 1004. st. 4. ZOO odgovara vjerovniku kao glavni dužnik za cijelu obvezu i vjerovnik (u ovom slučaju tužitelj) može zahtijevati njezino ispunjenje bilo od glavnog dužnika bilo od jamca ili od obojice u isto vrijeme (solidarno jamstvo).

Vrhovni sud Republike Hrvatske, II Rev 23/2001-2, od 11. veljače 2004.

8.1.3. SUJAMSTVO

Moguće je i da za ispunjenje obveze jamči više osoba kao sujamci. Više jamaca istog duga odgovarat će solidarno neovisno o tome jesu li vjerovniku jamčili zajedno ili odvojenim ugovorima.⁹¹ Dakle, solidarnost kod sujamstva je pravilo, ali se ugovorom može urediti drugačije.

Ukoliko je riječ o supsidijarnom sujamstvu, vjerovnik se mora prvo obratiti glavnom dužniku radi naplate pa tek onda jamcima. Kod solidarnog sujamstva, s druge strane, može se tražiti ispunjenje ili od glavnog dužnika ili od jamaca.⁹²

Jamac koji je u cijelosti ispunio obvezu ima pravo zahtijevati od ostalih jamaca da mu svaki naknadi dio koji otpada na njega.⁹³

Međutim prvo se mora pokušati regresirati od glavnog dužnika. Tek ako to ne uspije, može zahtijevati naknadu od ostalih jamaca. Ukoliko ne bi tako postupio, sujamci bi mu mogli istaknuti prigovor nepridržavanja reda prvenstva naplate (beneficium ordinis).

91 Čl. 112. ZOO

92 JELČIĆ, OLGA, op. cit. (bilj. 6.), str. 926.

93 Čl. 125. ZOO

8.1.4. PODJAMSTVO

Zakon određuje da se može jamčiti i za obvezu nekog drugog jamca. Ta je osoba jamčev jamac.⁹⁴ On sklapa ugovor s vjerovnikom kojim jamči za ispunjenje obveze prvog jamca. Njegova je odgovornost supsidijarna u odnosu na odgovornost prvog jamca i jednaka opsegu njegove odgovornosti.

Dakle, vjerovnik je dužan zahtijevati ispunjenje obveze prvenstveno od glavnog dužnika. Ako se ne uspije tako naplatiti, može tražiti ispunjenje od jamca. Tek ako ne uspije ishoditi namirenje ni od glavnog dužnika ni od jamca, vjerovnik se može obratiti podjamcu.

Naravno, i ovdje dolazi do personalne subrogacije te na podjamca prelazi vjerovnika tražbina ako je ispuni.⁹⁵

8.1.5. JAMSTVO ZA NAKNADU ŠTETE

ZOO ne predviđa jamstvo za naknadu štete kao oblik jamstva. No, s obzirom da se jamčiti može za svaku pravovaljanu obvezu, neovisno o temelju nastanka, smatra se da je i ovaj oblik jamstva dopušten.⁹⁶

Jamstvo za naknadu štete nastaje sporazumom jamca i treće osobe. Ona se obvezuje da će jamcu, koji je ispunio dužnikovu obvezu, naknaditi štetu, ako i kada se jamac ne uspije regresnim zahtjevom namiriti od glavnog dužnika pa mu je dužna platiti sve što je za račun dužnika platio vjerovniku. Ovaj ugovor nema veze s glavnim dužnikom, a specifično je to da je jamac zapravo u ulozi vjerovnika, a treća osoba u ulozi jamca.⁹⁷ Ovo se jamstvo često ugovara kada jamac ima pravo na prethodno osiguranje pa mu dužnik ponudi jamstvo treće osobe

⁹⁴ Čl. 108. st. 4. ZOO

⁹⁵ ČUVELJAK, JELENA, op. cit. (bilj. 11.), str. 31.

⁹⁶ JELČIĆ, OLGA, op. cit. (bilj. 6.), str. 927.

⁹⁷ *Ibidem*.

za eventualne kasnije zahtjeve jamca prema dužniku. Takvo se jamstvo može smatrati jamstvom za naknadu štete jamcu.⁹⁸

8.2. JAMČEVI PRIGOVORI

Kada se vjerovnik obrati jamcu za ispunjenje obveze, jamac protiv tog zahtjeva može istaknuti sve prigovore kao i glavni dužnik, uključujući i prigovor prijeboja.⁹⁹

To uključuje prigovor otpusta duga, ispunjenja, spomenuti prigovor prijeboja i slično. To su tzv. prigovori ad rem.¹⁰⁰ Posljedica je to akcesornosti jamstva. Obzirom da ovi prigovori jamcu pripadaju po samom zakonu, odricanje dužnika od prigovora ili priznanje duga nemaju učinaka prema jamcu.¹⁰¹

Međutim, jamac ne može prema vjerovniku isticati strogo osobne dužnikove prigovore kao što je, na primjer, postojanje mana volje prilikom sklapanja ugovora.¹⁰² No, s obzirom da neke mane volje, npr. sila, dovode do ništetnosti ugovora¹⁰³, zbog akcesornosti jamstva jamac će se moći pozivati na ništetnost ugovora iz kojeg je nastala obveza za koju jamči.

Posebno zakonsko navođenje da dužniku pripada i prigovor prijeboja važno je jer otklanja sumnju kosi li se zahtjev vjerovnika za ispunjenje obveze glavnog dužnika s načelom savjesnosti i poštenja jer glavni dužnik ima neku kompenzabilnu tražbinu prema vjerovniku koju nije istaknuo.¹⁰⁴ Stoga, zakon to pravo priznaje jamcu.

Također, jamac ima pravo i na svoje osobne prigovore prema vjerovniku koji proizlaze iz samog ugovora o jamstvu ili nekog

⁹⁸ ČUVELJAK, JELENA, op. cit. (bilj. 11.), str. 32.

⁹⁹ Čl.116. st. 1. ZOO

¹⁰⁰ GORENC I SURADNICI, op. cit. (bilj. 7.), str. 188.

¹⁰¹ *Ibidem.*

¹⁰² JELČIĆ, OLGA, op. cit. (bilj. 6.), str. 928.

¹⁰³ Čl. 279. st. 3. ZOO

¹⁰⁴ GORENC i suradnici, op. cit. (bilj. 7.), str. 188.

drugog pravnog odnosa jamca i vjerovnika.¹⁰⁵ Primjer takvih prigovora jesu ništetnost ugovora o jamstvu, zastara, prigovor redosljeda naplate, prigovor prijeboja itd.

8.3. OBVEZE VJEROVNIKA

Iako je ugovor o jamstvu prvenstveno sredstvo osiguranja ispunjenja vjerovnikove tražbine, zakon ipak štiti i interese jamca propisujući određene obveze ("pravila ponašanja") vjerovnika.

U prvome redu tu je obveza vjerovnika da obavijesti jamca ako glavni dužnik ne ispuni obvezu na vrijeme, inače će mu odgovarati za štetu koju bi ovaj eventualno pretrpio.¹⁰⁶

S obzirom da jamac odgovara za svako povećanje obveze koje je skrivio dužnik, u što spada i zakašnjenje dužnika, upravo se ovom odredbom sankcionira eventualna vjerovnikova nemarnost i štiti jamac od iste.

Nepoduzimanjem radnji koje mu zakon određuje, vjerovnik može ugroziti svoj položaj te izgubiti mogućnost namirenja tako što će odgovarati jamcu za štetu kao što je ranije navedeno ili će doći do oslobođenja jamca od odgovornosti.

U jednu od zadaća vjerovnika spada i njegova dužnost da, u slučaju stečaja glavnog dužnika, svoju tražbinu prijavi u stečaj te o tome obavijesti jamca.¹⁰⁷

Ukoliko vjerovnik postupa nemarno i odugovlači, jamac može poduzeti određene radnje kako bi aktivirao vjerovnika i od sebe otklonio posljedice njegova takvog ponašanja. Dvije su moguće situacije kada vjerovnik odugovlači s pozivanjem glavnog dužnika na ispunjenje obveze.

Kada je određen rok za dospijeće potraživanja, jamac je

105 Čl. 116. st. 3. ZOO

106 Čl. 117. ZOO

107 Čl. 114. st. 1. ZOO

ovlašten, nakon nastupa dospelosti, pozvati vjerovnika da učini potrebne radnje prema glavnom dužniku radi ispunjenja. Ako vjerovnik ne zahtijeva ispunjenje od dužnika u roku mjesec dana od takvog poziva, jamac će se osloboditi odgovornosti.¹⁰⁸

U slučaju da rok dospelosti nije preciziran, jamac ima pravo, nakon godinu dana od sklapanja ugovora o jamstvu, pozvati vjerovnika da zahtijeva ispunjenje od glavnog dužnika. Jamac se i u ovom slučaju oslobađa odgovornosti ako vjerovnik to ne učini u roku mjesec dana od poziva koji mu je jamac uputio.¹⁰⁹

Ako i kada jamac ispuni obvezu preuzetu ugovorom o jamstvu, na njega prelazi vjerovnikova tražbina sa svim sporednim pravima i osiguranjima.¹¹⁰

Kako bi se to moglo ostvariti, vjerovnik je dužan čuvati sva prava i garancije. Stoga, ako je ispunjenje vjerovnikove tražbine osigurano i zalogom ili nekim drugim pravom, a on napusti zalog ili drugo pravo ili ga izgubi svojom krivnjom pa tako spriječi prijelaz tih prava na jamca, jamac će se osloboditi obveze za onoliko koliko bi mogao dobiti ostvarenjem tog prava.¹¹¹

S obzirom da jamac preuzima obvezu za ispunjenje tuđeg duga, računajući na pravo regresa od glavnog dužnika, ovom se odredbom nastoji spriječiti vjerovnika da poduzimanjem takvih radnji ošteti jamca i onemogući ostvarenje njegova regresa od dužnika. Očita svrha ovog članka jest zaštita jamca.

Iz sudske prakse:

Jednako tako neosnovano tuženica u žalbi ističe da je u prvostupanjskom postupku bilo potrebno utvrditi je li vjerovnik obavijestio jamca da glavni dužnik nije ispunio svoju obvezu na

108 Čl. 118. st. 1. ZOO

109 Čl. 118. st. 2. ZOO

110 Čl. 110. ZOO

111 Čl. 119. st. 1. ZOO

vrijeme (čl. 1010. ZOO). To stoga što i u slučaju utvrđenja da vjerovnik tuženicu nije na vrijeme obavijestio da glavni dužnik ne ispunjava svoju obvezu na vrijeme, to ne bi bio razlogom da se tuženica kao jamac oslobodi svoje obveze prema vjerovniku već bi zbog tog propusta vjerovnik jamcu odgovarao za štetu koju bi zbog zakašnjenja ili nepostojanja obavijesti jamac pretrpio.

Županijski sud u Zagrebu, Gž 784/2003-2, od 21. listopada 2003.

9. ODNOS JAMCA I GLAVNOG DUŽNIKA

Ugovor o jamstvu u prvome redu proizvodi pravne učinke u odnosu vjerovnika i jamca kao ugovornih stranaka. Međutim, jasno je da utječe i na odnos jamca i glavnog dužnika jer jamac jamči upravo za ispunjenje njegove obveze.

Za sklapanje samog ugovora o jamstvu nije potrebno ni znanje ni suglasnost glavnog dužnika. No, u praksi su najčešći slučajevi da se glavni dužnik i jamac prethodno sporazume o davanju jamstva jer se već nalaze u poslovnom, obiteljskom ili prijateljskom odnosu.

Učinci ugovora o jamstvu na odnos jamca i glavnog dužnika očituju se kroz pravo regresa i prethodnog osiguranja koje ima jamac, gubitak prava na naknadu jamca te prava na povrat podmirenog.

9.1. PRAVO REGRESA

Ispunjenje vjerovnikova potraživanja od strane jamca dovodi do prestanka te vjerovnikove tražbine prema glavnom dužniku te jamčeve obveze prema vjerovniku. Tim trenutkom vjerovnik istupa iz ovog odnosa, a na njegovo mjesto stupa jamac na koga prelazi vjerovnikova tražbina. Dolazi do

personalne subrogacije po samom zakonu.¹¹² Zakonska personalna subrogacija nastaje kada neka osoba, koja ima pravni interes u tome, u ovom slučaju jamac, ispuni obvezu i tim ispunjenjem na nju prelazi vjerovnikova tražbina.¹¹³ Nema nikakvog ugovora kojim je ugovoren prijelaz tražbine u slučaju ispunjenja.

Stoga, ako jamac ispuni vjerovniku tražbinu za koju je jamčio, stječe pravo zahtijevati od glavnog dužnika naknadu svega što je platio za njegov račun i kamate koje teku od dana isplate. Uz to ovlašten je tražiti i naknadu troškova koji su nastali u sporu s vjerovnikom od trenutka kada je obavijestio dužnika o tom sporu te naknadu štete ako je ima.¹¹⁴

Naravno, ako je jamstvo dano na temelju nekog prethodnog odnosa jamca i dužnika, oni mogu ugovorom drugačije urediti svoje odnose pa je moguće da se jamac tim putem odrekne ovog prava.

S obzirom da je moguće da obveza jamca bude kvantitativno manja od obveze glavnog dužnika, ispunjenjem takve obveze dolazi samo do djelomičnog namirenja vjerovnika. U tom slučaju na jamca prelazi samo odgovarajući dio koji je ispunio, a ostatak osiguranja pripada vjerovniku radi osiguranja ispunjenja preostalog dijela potraživanja koje ima prema glavnom dužniku.¹¹⁵

U slučaju solidarnog jamstva, ako jedan od jamaca ispuni osiguranu činidbu, može zahtijevati od ostalih jamaca da mu svaki naknadi dio koji otpada na njega.¹¹⁶

Moguće je i da postoji više solidarnih dužnika i svaki od njih ili pojedini imaju različite jamce. Ukoliko jamac jednog od njih ispuni vjerovniku njegovu tražbinu, sukladno pravilima o subrogaciji, i u ovom slučaju na njega prelazi ta tražbina. Na

112 RAFFAELLI, BOGOLJUB. op. cit. (bilj. 1.), str. 78.

¹¹³ Čl. 91. ZOO

114 Čl. 120. st. 1. i 2. ZOO

115 ČUVELJAK, JELENA, op. cit. (bilj. 11.), str. 35.

116 Čl. 125. ZOO

temelju toga, jamac koji je ispunio obvezu, stječe pravo zahtijevati od bilo kojeg solidarnog dužnika naknadu onoga što je platio i naknadu troškova.¹¹⁷

Iz sudske prakse:

1. Slijedom navedenog, pravilno su sudovi nižeg stupnja prihvatili tužbeni zahtjev i održali na snazi nalog iz rješenja o ovrsi te primijenili odredbu iz čl. 1003. Zakona o obveznim odnosima („Narodne novine“, broj 53/91, 73/91, 3/94, 7/96 i 112/99 – dalje: ZOO) prema kojoj su potraživanja korisnika bankarske garancije sa svim sporednim pravima prešla na tužitelja koji je namirio vjerovnikovo potraživanje.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev x 1144/2013-2, od 14. siječnja 2015.

2. Sudovi su temeljem tako utvrđenih činjenica obvezali tuženika na isplatu navedenih iznosa tužitelju, pozivom na odredbu čl. 1013. st. 1. i 2. Zakona o obveznim odnosima („Narodne novine“ br. 53/91, 73/91, 3/94, 7/96 i 112/99 – u daljnjem tekstu: ZOO), a kojim je propisano: "Jamac koji je isplatio vjerovniku njegovo potraživanje može zahtijevati od dužnika da mu naknadi sve što je isplatio za njegov račun, a i kamatu od dana isplate. On ima pravo na naknadu troškova nastalu u sporu s vjerovnikom od časa kad je obavijestio dužnika o tom sporu, a i na naknadu štete ako bi je bilo."

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 889/2003-2, od 20. listopada 2004.

¹¹⁷ Na temelju čl. 121. ZOO, GORENC i suradnici, op. cit. (bilj. 7.), str. 193.

9.2. PRAVO JAMCA NA PRETHODNO OSIGURANJE

Jamac koji je preuzeo odgovornost za ispunjenje tuđe obveze uz znanje glavnog dužnika stječe pravo zahtijevati od tog istog dužnika da mu da osiguranje za eventualne kasnije zahtjeve prema njemu.¹¹⁸

Dakle, ako se jamac obvezao sa znanjem ili odobrenjem glavnog dužnika, ovlašten je zahtijevati od dužnika da mu da određeno osiguranje ako dužnik o dospelosti nije ispunio obvezu, ako je vjerovnik sudskim putem tražio ispunjenje od jamca te ako se imovinsko stanje glavnog dužnika znatno pogoršalo nakon sklapanja ugovora o jamstvu.¹¹⁹

Sredstva takvog osiguranja najčešće su zalog, hipoteka, bankarsko jamstvo, jamstvo za naknadu štete i slično.¹²⁰

Svrha ove zakonske odredbe zaštita je jamca u slučajevima kada se okolnosti tijekom trajanja ugovora o jamstvu izmijene tako da mogu ugroziti jamčevo regresiranje od dužnika pa jamac ovaj zahtjev može staviti i prije nego je ispunio obvezu vjerovniku.

9.3. GUBITAK PRAVA NA NAKNADU

Jedna od temeljnih načela u obveznom pravu jesu načelo savjesnosti i poštenja te dužnosti ispunjenja obveze koja od ugovornih stranaka, između ostalog, zahtijevaju da ostanu vjerne ugovoru te da se međusobno obavještavaju o važnim okolnostima njihovog odnosa. Zato je jamac dužan obavijestiti glavnog dužnika o svojoj namjeri ispunjenja njegove obveze jer bi u neznanju moglo doći do dvostrukog ispunjenja što pak

118 *Ibidem*, str. 194.

119 Na temelju čl. 122. ZOO, MOMČINOVIĆ, HRVOJE, op. cit. (bilj. 24.), str. 89.

120 GORENC i suradnici, op. cit. (bilj. 7.), str. 194.

dovodi do negativnih posljedica po jamca.¹²¹

Ukoliko je jamac ispunio obvezu bez znanja glavnog dužnika pa dužniku postavi regresni zahtjev, glavni dužnik protiv istog može koristiti sva pravna sredstva kojima je mogao u času podmirenja odbiti zahtjev vjerovnika.¹²²

Takva su pravna sredstva npr. prigovor zastare, prijeboja, ispunjenja duga itd.

Jamac se neće moći regresirati od dužnika ni onda kada je ispunio vjerovnikovu tražbinu bez znanja dužnika pa je i dužnik istu podmirio.¹²³

9.4. PRAVO NA POVRAT PODMIRENOG

Ukoliko je jamac, ne obavijestivši glavnog dužnika, podmirio vjerovnikovu tražbinu koja je kasnije na zahtjev dužnika poništena ili ugašena prijebojem, neće se moći regresirati od glavnog dužnika. No, moći će zahtijevati od vjerovnika povrat podmirenog.¹²⁴

Dakle, nemaran jamac izgubit će pravo regresa od glavnog dužnika ako ga ne bude obavještavao o svojim namjerama, kao što je ranije navedeno. Međutim, jamac i u ovim situacijama nije potpuno nezaštićen. On je i dalje ovlašten tražiti od vjerovnika povrat onoga što mu je isplatio, ali to nije isto što i regres. Povrat od vjerovnika traži po općim pravilima o stjecanju bez osnove. U tom je slučaju stjecatelj obvezan vratiti taj dio imovine ili, ako to nije moguće, naknaditi protuvrijednost. Isto vrijedi i kada se nešto primi po osnovi koja je kasnije otpala, što je ovdje slučaj jer je zbog prigovora i postupaka dužnika vjerovnikova tražbina prestala

121 ČUVELJAK, JELENA, op. cit. (bilj. 11.), str. 36.

122 Čl. 123. st. 1. ZOO

123 Čl. 123. st. 2. ZOO

124 Čl. 124. ZOO

postojati.¹²⁵

10. ZASTARA

Sukladno akcesornosti jamstva, zastarom obveze glavnog dužnika, zastarijeva i jamčeva obveza.¹²⁶ No, ako se glavni dužnik odrekne zastare, to nema utjecaja na jamca.¹²⁷

Zastarom obveze glavnog dužnika, ona ne prestaje postojati. Jamac se u tom slučaju može naći u dvije situacije.

Ukoliko je ugovor o jamstvu sklopljen prije nego je obveza zastarjela, vrijedi opće pravilo prema kojem će obveza jamca zastarjeti onda kada zastari i dužnikova.¹²⁸

Ako je rok za zastaru obveze glavnog dužnika dulji od dvije godine, jamčeva će obveza zastarjeti protekom dvije godine od dana dospelosti obveze glavnog dužnika.¹²⁹

U praksi se često dogodi da jamčeva obveza, zbog ovog pravila, zastari i prije dužnikove.¹³⁰

Na ovaj se način štiti jamac od nemarnosti vjerovnika koji odugovlači s poduzimanjem radnji prema glavnom dužniku radi ispunjenja.

Navedena pravila odnose se na obično, supsidijarno jamstvo jer solidarni jamac odgovara jednako kao dužnik pa će njegova obveza zastarjeti kada i dužnikova.

Drugačija je situacija ako je jamac jamčio za obvezu za koju je znao da je zastarjela. On tada, zapravo, gubi svojstvo jamca te tako postaje samostalni dužnik prema kojemu vjerovnik može usmjeriti svoju tražbinu jer u odnosu na njega nije zastarjela.¹³¹ S obzirom da ZOO propisuje da se jamčiti može za

125 Na temelju čl. 1111. st. 1. i 3., JELČIĆ, OLGA, op. cit. (bilj. 6.), str. 932.

126 KLARIĆ, PETAR; VEDRIŠ, MARTIN, op. cit. (bilj. 1.), str. 439.

127 JELČIĆ, OLGA, op. cit. (bilj. 6.), str. 933.

128 GORENC i suradnici, op. cit. (bilj. 7.), str. 196.

129 Čl. 126. st.2. ZOO

130 ČUVELJAK, JELENA, op. cit. (bilj. 11.), str. 37.

131 GORENC i suradnici, op. cit. (bilj. 7.), str. 196. i 197.

svaku pravovaljanu obvezu, a zastarjela obveza to jest, ugovor o jamstvu će biti valjan te će jamac i u ovom slučaju imati pravo regresa od glavnog dužnika. No, neće moći istaknuti vjerovniku prigovor zastare jer se preuzimanjem jamstva za zastarjelu obvezu odrekao tog prigovora.¹³²

Nadalje, kada dođe do prekida zastare prema glavnom dužniku, to će djelovati i prema jamcu, ali samo ako je do prekida došlo nekom radnjom vjerovnika prema glavnom dužniku pred sudom.¹³³ No, ako bi glavni dužnik priznao dug ili na drugi način uzrokovao prekid zastare, to ne utječe na jamca.

Kada je riječ o zastoju, to nema učinaka prema jamcu. Razlozi zastoja uglavnom su vezani za određenu osobu ili za neko faktično stanje na strani vjerovnika ili dužnika pa stoga nema učinaka na samoga jamca.¹³⁴

Iz sudske prakse:

1. To nadalje znači, da ako je prigovor zastare utemeljen u odnosu na glavnog dužnika, tada se niti ne može od jamca prisilno ostvariti pravovaljana i dospjela obveza glavnog dužnika.

Stoga, a imajući sve gore navedeno, a prije svega vrijeme dospjeća obveze, da je tužba podnesena nakon isteka petogodišnjeg roka zastare, te da se zastara potraživanja odnosi kako na glavnog dužnika tako i na jamca to tužiteljica ne može s uspjehom u ovoj parnici prisilno ostvariti svoje potraživanje prema ovdje tuženicima.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev x 983/2014-2, od 8. siječnja 2015.

¹³² JAKŠIĆ, TOMISLAV, op. cit. (bilj. 30.), str. 666. i 667.

¹³³ Čl. 126. st. 3. ZOO

¹³⁴ Na temelju čl. 126. st.4., GORENC i suradnici, op. cit. (bilj. 7.), str. 197.

2. U ovom sporu II.tuženik je jamac platac, pa slijedom toga odgovara vjerovniku kao i glavni dužnik solidarno u smislu čl. 1004. st. 3. ZOO-a. Kako odredbom čl. 1019. st. 3. ZOO-a, prekid zastarijevanja prema glavnom dužniku djeluje i prema jamcu ako je do prekida zastare došlo zbog toga što je vjerovnik pokrenuo postupak pred sudom protiv glavnog dužnika, činjenica da je tužitelj kako je već navedeno pokrenuo protiv I.tuženika kao glavnog dužnika prvo ovršni postupak, a potom ovu parnicu nastupio je i prekid zastare i prema II.tuženiku kao jamcu platcu, zbog čega nije u ovom sporu došlo do zastare potraživanja tužitelja niti prema II.tuženiku.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 278/2009-2, od 1. travnja 2009.

3. Usvajajući istaknuti prigovor zastare potraživanja, prvostupanjski sud je odbio tužbeni zahtjev protiv tuženika, kao supsidijarnog jamca (članak 1004. Zakona o obveznim odnosima "NN" broj: 53/91, 73/91, 3/94, 7/96 i 112/99 - dalje: ZOO), pozivom na odredbu članka 1019. stavka 2. ZOO-a, prema kojoj kad je rok za zastarijevanje obveze glavnog dužnika dulji od 2 godine, obveza jamca zastarijeva nakon isteka 2 godine od dospelosti obveze glavnog dužnika, izuzev kad jamac odgovara solidarno s dužnikom. Pravilno pri tom prvostupanjski sud zaključuje da je obveza glavnog dužnika dospjela 01. svibnja 1998. godine, da je zastarni rok za glavnog dužnika 3 godine (članak 372. stavak 1. ZOO-a), pa kako je tužba podnijeta dana 20. prosinca 2000. godine, da je podnijeta izvan roka za zastarijevanje obveze supsidijarnog jamca. Stoga je prvostupanjski sud pravilnom primjenom materijalnog prava (članka 1019. stavka 2. ZOO-a), usvojio istaknuti prigovor zastare i odbio tužbeni zahtjev.

Županijski sud u Zagrebu, Gž 2179/2003-2, od 25. siječnja 2005.

11. PRESTANAK UGOVORA O JAMSTVU

Jamčeva obveza prestaje ispunjenjem preuzete tražbine vjerovniku.

Osim toga, ugovor o jamstvu odlikuje njegova akcesornost u odnosu na obvezu glavnog dužnika pa ako na bilo koji način prestane dužnikova obveza, prestaje i obveza jamca.¹³⁵

Dužnikova obveza može prestati ispunjenjem, oprostom duga, prijebojem i zbog drugih razloga zbog kojih može prestati obveza.

No, moguće je da jamstvo prestane, a dužnikova obveza ne, s obzirom da se jamac može obvezati pod povoljnijim uvjetima od onih glavnog dužnika. Tako jamstvo može prestati otpustom duga jamcu, istekom roka na koji je ugovor o jamstvu sklopljen ili ispunjenjem uvjeta predviđenih u ugovoru.

Razlozi ništavosti i poboynosti, kao na primjer, zabluda pri sklapanju ugovora, također mogu dovesti do prestanka ugovora o jamstvu.¹³⁶

Naposlijetku, kao što je ranije bilo govora, ugovor o jamstvu može prestati i krivnjom vjerovnika koji odugovlači s pozivanjem glavnog dužnika na ispunjenje što dovodi do oslobođenja jamca od odgovornosti.

135 KLARIĆ, PETAR; VEDRIŠ, MARTIN, op. cit. (bilj. 1.), str. 438.

136 JELČIĆ, OLGA, op. cit. (bilj. 6.), str. 933.

12. ZAKLJUČAK

U svijetu mogućih brzih i nepredvidivih okolnosti, čest je slučaj da se obveze preuzete ugovorom ili drugim pravnim poslom ne ispunjavaju ili se ispunjavaju nepravodobno. Kako bi se tome stalo na kraj i pridonijelo povećanju pravne sigurnosti, zakon je propisao određena pravna sredstva kojima se osigurava ispunjenje obveza. Tu spada i ugovor o jamstvu kojim se jamac obvezuje vjerovniku da će ispuniti obvezu glavnog dužnika ako on to ne učini. Time se povećava broj osoba na dužničkoj strani i na taj način pridonosi sigurnosti vjerovnika da će njegova tražbina biti ispunjena. Ugovor o jamstvu vrlo je složen ugovor koji, iako je sklopljen između vjerovnika i jamca, stvara pravne učinke i u odnosu jamca i glavnog dužnika.

Do jamstva, najčešće, dolazi upravo zbog odnosa između glavnog dužnika i jamca koji prethodi sklapanju glavnog ugovora. Taj odnos može biti poslovni, prijateljski ili obiteljski. No, jamčiti se može i za svaku drugu pravovaljanu i dospjelu obvezu.

Dvije su glavne karakteristike ugovora o jamstvu. On je uvijek akcesoran u odnosu na glavni ugovor između vjerovnika i dužnika to znači da u svemu ovisi i slijedi pravnu sudbinu tog ugovora. Supsidijarnost je odlika običnog, redovnog jamstva i pretpostavlja da se vjerovnik može namirivati od jamca tek ako se bezuspješno pokušao namiriti od glavnog dužnika. Ako i kada dođe do jamčeva ispunjenja činidbe, on stupa na mjesto vjerovnika i ima pravo na naknadu svega plaćenog od glavnog dužnika kroz pravo regresa.

Iz informacija i činjenica iznesenih u radu proizlazi koliko je jamstvo važan institut današnjice. Tome pridonosi i činjenica da je kroz poručanstvo, jamstvo bilo poznato i u

rimskome pravu.

POPIS LITERATURE:

1. KLARIĆ, PETAR; VEDRIŠ, MARTIN: Građansko pravo, 2014.
2. GORENC, VILIM; BELANIĆ, LORIS; MOMČINOVIĆ, HRVOJE; PERKUŠIĆ, ANTE; PEŠUTIĆ, ANDREA; SLAKOPER, ZVONIMIR; VUKELIĆ, MARIO; VUKMIR, BRANKO: Komentar Zakona o obveznim odnosima, 2014.
3. HORVAT, MARIJAN, Rimsko pravo, Zagreb, 1977.
4. RAFFAELLI, BOGOLJUB: Jamstvo, Hrvatska gospodarska revija, Vol. 49, br. 1., 2000.
5. JELČIĆ, OLGA: Jamstvo, Pravo u gospodarstvu, br. 11-12, 1994.
6. JAKŠIĆ, TOMISLAV: Predmet jamstva- za koje se obveze može jamčiti?, Pravo u gospodarstvu, br. 3, 2014.
7. ČUVELJAK, JELENA: Jamstvo, Hrvatska pravna revija 7, br. 2, 2007.
8. MOMČINOVIĆ, HRVOJE: „Ugovor o jamstvu“, Računovodstvo, revizija i financije, br. 10, 2000.

PRAVNI IZVORI:

1. ZAKON O OBVEZNIM ODNOSIMA (NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21, 114/22, 156/22, 155/23)
2. STEČAJNI ZAKON (NN 71/15, 104/17, 36/22)
3. ZAKON O NASLJEĐIVANJU (NN 48/03, 163/03, 35/05, 127/13, 33/15, 14/19)

SUDSKA PRAKSA:

1. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 800/2006-2, od 21. studenog 2006.

2. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 606/2014-2, od 9. travnja 2019.
3. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 2805/2013-2 od 31. listopada 2017.
4. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev x 623/2013-2, od 9. rujna 2015.
5. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev x 424/2011-2, od 29. siječnja 2014.
6. Općinski sud u Splitu, P 11217/2015-64, od 25. travnja 2022.
7. Vrhovni sud Republike Hrvatske, II Rev 23/2001-2, od 11. veljače 2004.
8. Županijski sud u Zagrebu, Gž 784/2003-2, od 21. listopada 2003.
9. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev x 1144/2013-2, od 14. siječnja 2015.
10. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 889/2003-2, od 20. listopada 2004.
11. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev x 983/2014-2, od 8. siječnja 2015.
12. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 278/2009-2, od 1. travnja 2009.
13. Županijski sud u Zagrebu, Gž 2179/2003-2, od 25. siječnja 2005.